

GEOGRAFIYA DARSLARIDA O‘QUVCHI BILIMINI MUSTAXKAMLASH MAQSADIDA GEOGRAFIYA AMALIY MASHG‘ULOT DAFTARINING AHAMIYATI

*Samarqand viloyati Jomboy tumanidagi
6- umum ta’lim maktabi geografiya fani o‘qituvchisi
Umarova Nazira Nafasovna*

Annotatsiya: Ushbu maqolada materiklar va okeanlar tabiiy geografiyasi fanini o‘qitishda amaliy mashg‘ulot daftarini yaratishdan maqsad va bunda o‘quvchi geografik bilimlarini izchillikda o‘rganishi, ta’lim samaradorligini oshishishi va o‘z milliyligimizga ega bo‘lgan milliy geografiya daftarlarini yaratishda xizmat qilishi haqida fikr yuritildi.

Kalit so‘zlar: geografik qobiq, geografik nom, kontur, taqqoslash, kartaxema va jadvallar, fakt va raqamlar.

Ta’lim samaradorligini ta’minlovchi asosiy shart sharoitlardan biri o‘quvchilarning o‘qishga ijobiy munosabatni rag‘batlantirish turli tuman ta’lim vositalaridan foydalanish hisoblanadi. Bu vositalar ichida ilg‘or pedagogik texnologiyaning muhim tarkibiy qismi hisoblangan geografiyadan amaliy mashg‘ulot daftari muhim o‘rin tutadi. Yer haqidagi fanlardan eng qiziqarlisi materiklar va okeanlar tabiiy geografiyasi hisoblanadi. Bu daftarda kiritilgan hamma ma’lumotlar 6-sinf uchun maktab dasturi talablariga javob beradi. 6-sinf materiklar va okeanlar tabiiy geografiyasi kursini o‘rganishda 6-sinf Materiklar va okeanlar tabiiy geografiyasi darsligidan foydalanilgan. Bu daftarda turli vazifalar, savollar sxemalar, topishmoqlar, karta sxema va jadvallar taklif qilinadi. Ular shunday tuzilganki qiziqarli ma’lumotlarni o‘quvchilarni qiziqtiruvchi hususiyatlar bo‘lishi bilan ajralib turadi. Bunday vazifalar daftarimizda yulduzcha bilan berilgan Maktab geografiya darslarida amaliy mashg‘ulot daftaridan foydalanish ma’lum vazifalarni ko‘zlaydi. Bu vazifalarni odatda 2qismga bo‘lamiz. Ya’ni

birinchidan, o'quvchilarni mustaqil ishga undaydi (Irodani, Xotirani, idrokni yuksaltirish).

Ikkinchidan, tarbiya berish (O'quvchilarni to'g'ri dunyoqarashga o'rgatish) vazifalarni. Bu geografiyani amaliy mashg'ulot daftari geografik qobiq tuzilishini, materiklar va umuman yer sharining tabiiy hususiyatlari bilan materiklar tabiatini mustahkamlab o'rganishga undaydi.

Bu geografiyadan amaliy mashg'ulot daftari yuqorida ko'rsatilgan ikkita vazifaga munosib bo'lishi uchun, geografik nom va terminlarni qup-quruq yodlab olishga aylantirib yubormasligi uchun geografiyadan amaliy mashg'ulot daftaridan foydalanish mumkin. Bu daftar orqali geografik nomlarni, ob'ektlarni daftardan konturga tushurish, hamda undagi savollarga javob yozish, mavzu bo'yicha geografik nomlarni, terminlarni ongli ravishda aniqlashga undaydi:

O'qituvchi va o'quvchilar geografiyadan amaliy mashg'ulot daftarining ahamiyati nimadan iborat ekanligini ochiq ravshan bilib olishlari zarur. Bu daftarning tarbiyaviy ahamiyati dastavval shundan iboratki o'quvchilarning materialistik dunyo qarashini bilib olishga yordam beradi. Undan tashqari o'quvchilarni tabiat hodisasiga har taraflama va muassal ravishda qarashga o'rgatadi. Bu amaliy mashg'ulot daftarida berilgan kartaxema va jadvallarni to'ldirilishi o'quvchilarning kuzatuvchanlik qobiliyatini yuksaltirishda yordam beradi. Geografiyadan amaliy mashg'ulot daftarida turli nom fakt va raqamlarning ko'pligi uchun bu dafarda taqqoslash metodidan ham foydalanilga. Masalan; Afrika va Avstraliya materiklarining o'xshash va farqli tomonlarini jadvalda aks ettirishi kerak. Taqqoslash orqali bir hududning ikkinchi bir hududdan farqini bilib oladi. Bu esa o'quvchilar xotirasini o'stiradi. Materiallarini qoida tarzida emas, boshqa har turli taqqoslash yo'li bilan esda saqlashga o'rgatadi. Bu daftardan foydalanish kundalik hayotda ahamiyati nihoyatda katta. Chunki o'quvchilar materiklar va ularning tabiatini mustaqil o'rganishi ularning aqliy saviyasini kengaytiradi, hamda ularga har qadamda zarur bo'lgan bilimlarni yanada mustahkamlaydi. O'quvchi keyinchalik qanday kasbni egallamasin unga geografik bilimlar hamisha kerak bo'ladi. Bu daftar geografik bilimlarni yanada kengaytirib

chuqurlashtiradi. O‘qituvchi geografiyadan amaliy mashg‘ulot daftarini o‘quvchilar uchun shunday katta ahamiyatini doimo tushuntirib borishi ammo umumiy gaplar bilan emas, balki aniq misollar bilan isbotlab berishi lozim. O‘qituvchi hamisha shu narsani esda tutsin, shunda daftar orqali geografik bilimlarni mustahkamlaydi va egallagan bilimlarni turmushda kerak bo‘ladigan predmeti deb qaraydilar. Agar ba‘zan o‘qituvchilarning umid qilganlari va kutilgan natijalari bo‘lmay qolsa, unda bu predmetning aybi emas, balki o‘qituvchining aybidir. Geografiya ta‘lim metodikasi nuqtai nazardan qaraganda geografiyadan amaliy mashg‘ulot daftaridan foydalanish bu quyidagi vazifalarni bajaradi.

1. Biror mavzuni mustaqil o‘zlashtirish uchun xizmat qiladi.
2. Geografik hodisalarni mukammal bilib olishga yordam beradi.
3. Amaliy mashg‘ulot daftari ta‘limda psixologik va pedagogik vazifalarni bajaradi. Ya‘ni uning yordamida bilimlarning egallanishi, esda qolishi va ma‘lum bir tizimga tushishni yengillashtiradi.

Yuqoridagi vazifalar geografiyadan amaliy mashg‘ulot daftarini o‘rganishda bilimlar bir-birini to‘ldiradi. Xulosa o‘rnida, geografiyadan amaliy mashg‘ulot daftari bilan ishlash turli xil usullar yordamida o‘qitish jarayonining barcha bosqichlarida materialni o‘zlashtirishning, bilimlarini mustahkamlash, o‘zlashtirish darajasini tekshirishda, mustaqil bilim egallash ko‘nikmasini shakllantirishdagi ro‘li kattadir.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. Qurbonniyozov R , Matsaidova S, Egamberdiyev Sh “Materiklar va okeanlar tabiiy geografiyasini o‘rganish metodikasi” Urganch 2000-yil 28.
2. Элькин Г.М , Габочая тетрадь по географии материков и океанов. Санкт – Питербург «ПАРИТЕТ»2006 г